

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет фізичного виховання і спорту

Кафедра фізичної терапії, ерготерапії

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Фізична терапія, ерготерапія»

Спеціальність 227 Терапія та реабілітація

Спеціалізація 227.01 Фізична терапія

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Затверджено на засіданні кафедри
фізичної терапії, ерготерапії
Протокол № 1 від “28” серпня 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Латинська мова та медична термінологія
Викладач (-і)	Петришин Марта Йосипівна
Контактний телефон викладача	095-118-66-34
Е-mail викладача	marta.petryshyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/117
Консультації	Згідно графіку

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс “Латинська мова та медична термінологія” є складовою частиною програми професійної підготовки фахівців у галузі охорони здоров’я. Вивчення латинської мови формує підґрунтя для опанування студентом циклу професійно-орієнтованих дисциплін («Нормальна та функціональна анатомія людини», «Нормальна фізіологія», «Патологічна фізіологія», «Основи внутрішніх хвороб та хірургії з курсом клінічно-реабілітаційного менеджменту», «Реабілітаційна психологія» тощо), іноземної мови. Предметом вивчення навчальної дисципліни є нормативна граматика (фонетика, морфологія, елементи синтаксису), словотвір, лексичний мінімум, латино-грецькі дублети і терміноелементи, необхідні для розуміння і грамотного вживання анатоמו-гістологічної, клінічної та фармацевтичної термінології, найменувань вад та захворювань, методів та засобів реабілітації латино-грецького походження у фаховій комунікації.

Ключові терміни: латинський алфавіт, фонетика, граматика, латино-грецькі дублети, кінцеві терміноелементи, словотвір, анатоמו-гістологічна термінологія, клінічна термінологія, фармацевтична термінологія.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, інтерактивні комп’ютерні технології (комп’ютерне тестування), самостійна робота.

Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, тестування, письмове опитування.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни “Латинська мова та медична термінологія” є отримання загальних знань з елементарного курсу латинської граматики і словотвору, засвоєння базової лексики, словотвірних елементів, необхідних для свідомого розуміння і коректного застосування у фаховій комунікації анатоמו-гістологічних, фармацевтичних та клінічних термінів греко-латинського походження.

Основними цілями вивчення дисципліни є оволодіння правилами вимови голосних, дифтонгів, приголосних, буквосполучень, нормативною граматикою, основами синтаксису, словотвору; вивчення лексичного мінімуму, необхідного для розуміння міжнародної медичної термінології, створеної на базі греко-латинських елементів; формування вміння аналізувати та утворювати медичні

терміни у галузі фізичної терапії та ерготерапії, свідомо і коректно користуватися медичною термінологією греко-латинського походження у професійній комунікації.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати свої знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин 90
лекції	2
семінарські / практичні / лабораторні	28
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	227 Терапія та реабілітація	I	Н

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин 90		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу. Історія розвитку латинської мови. Роль латинської мови у формуванні медичної термінології. Латинська мова в професійній діяльності.	1		3
Тема 2. Латинський алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги і диграфи. Вимова приголосних,	1	2	3

буквосполучень. Довгота і короткість складу. Наголос.			
Тема 3. Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Огляд іменників п'яти відмін. Неузгоджене означення в структурі анатомічних термінів. Моделі анатомічних термінів.		2	3
Тема 4. Прикметник. Граматичні категорії. Словникова форма. Поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення в структурі біномінальних і триномінальних анатомічних термінів. Вищий ступінь порівняння прикметників у медичній термінології.		2	3
Тема 5. Дієслово. Граматичні категорії. Словникова форма. Визначення основи. Дієвідміни. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб. Умовний спосіб. Вживання кон'юктива в рецептурних виразах.		2	3
Тема 6. Перша відміна іменників. Суфікси іменників першої відміни. Грецькі дублетні позначення латинських іменників першої відміни. Кінцеві терміноелементи іменників першої відміни. Прийменник.		2	3
Тема 7. Друга відміна іменників. Правило середнього роду. Суфікси іменників другої відміни. Грецькі дублетні позначення латинських іменників другої відміни. Кінцеві терміноелементи іменників другої відміни.		2	3
Тема 8. Прикметники першої групи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану. Латино-грецькі дублети прикметників першої групи. Вживання дієприкметника минулого часу пасивного стану в анатомічній, фармацевтичній і клінічній термінології. Розряди займенників.		2	3

Тема 9. Третя відміна іменників. Приголосний тип. Голосний тип. Мішаний тип. Суфікси іменників третьої відміни. Латино-грецькі дублети іменників третьої відміни. Кінцеві терміноелементи іменників третьої відміни. Основи клінічної термінології. Утворення термінів на позначення запальних та хронічних процесів.		4	6
Тема 10. Третя відміна прикметників. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Грецькі дублетні позначення латинських прикметників третьої відміни. Дієприкметник теперішнього часу активного стану в медичній термінології. Конструювання термінів у фізичній терапії та ерготерапії.		2	4
Тема 11. Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Грецькі дублетні позначення іменників четвертої і п'ятої відміни. Латинська номенклатура лікарських форм. Фармацевтичні частотні відрізки.		2	3
Тема 12. Ступені порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння прикметників. Недостатні ступені порівняння. Вживання ступеневих форм в медичній термінології. Прислівник. Прислівники, які вживаються у медичній практиці.		2	6
Тема 13. Розряди числівників. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Розділові числівники. Прислівникові числівники. Числівники-префікси. Позначення ваги, об'єму, відсотків. Числівники в медичних і фармацевтичних термінах.		2	4
Тема 14. Основи словотвору. Суфіксація. Префіксація. Основоскладання. Поняття про рецепт.		1	5
Тема 15. Історія становлення сучасної медичної термінології. Анатомічна термінологія. Клінічна термінологія. Фармацевтична термінологія.		1	8
ВСЬОГО:		2	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Робота на парах	Оцінка за контроль самостійної роботи	Оцінка за додаткову роботу	Разом
80	10	10	100

- Оцінювання відповідей студентів на практичних і семінарських заняттях відбувається за 100 бальною шкалою.
- По завершенні теоретичного навчання середнє арифметичне усіх отриманих оцінок у 100-бальній шкалі множиться на ваговий коефіцієнт 0,8, відповідно – максимальний бал за всі отриманні заняття у підсумку може скласти 80 балів.
- Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни складається із математичної суми балів за роботу на парах (максимально – 80 балів), отриманих балів за контроль самостійної роботи (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,1, відповідно максимальний бал за самостійну роботу може скласти 10 балів), оцінки за письмову (додаткову) роботу (написання рефератів, опрацювання завдань робочих зошитів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, зарахування результатів неформальної освіти і т.д.) (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,1, відповідно максимальний бал може скласти 10 балів), що в сумі максимально може скласти 100 балів.
- При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, проведення розрахунків, лабораторних робіт, написання рефератів, опрацювання завдань робочих зошитів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, тощо.
- Якщо студент не складав змістовий модуль з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на його складання з дозволу зав. кафедри (за заявою).

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

- *90-100 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні вміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.
- *70-89 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно

виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.

- *50-69 балів* – Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.
- *Менше 50 балів* – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи	Письмово виконуються контрольні роботи, які проводяться у вигляді тестового контролю рівня знань студентів на паперових носіях (або в системі дистанційного навчання). Під час контрольної роботи студент отримує 25-50 тестів, на розв'язання кожного з яких надається 1 хвилина. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою у % правильних відповідей.
Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: <ul style="list-style-type: none">□ Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника□ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.□ Положення про запобігання академічному плагіату Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника .□ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.□ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Організація освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті визначається Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 417 від 03.07.2023 р.) ; Пропуски семінарських, практичних, лабораторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття, щоб бути допущеним до здачі

	<p>екзамену.</p> <p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309) – стор. 7.</p> <p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 4-5.</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу.</p> <p>Також за рішенням кафедри спортивно-педагогічних дисциплін студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника ” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.</p>
Неформальна освіта	<p>Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>

8. Рекомендована література

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа (відеофайли, рисунки, схеми), таблиці та інше.
Література:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Анатомія людини: національний підручник у 3 т. / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін [та ін .]. – вид. 4-те доопрацьоване. Вінниця : Нова Книга, 2015. Том 1. 363 с. 2. Гуцол М. І., Зобнів І. М., Рудик О. В., Чопик Ю. С., Бондар Н. В. Латинсько-український, українсько-латинський словник медичних термінів. Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г. М., 2019. 248 с. 3. Іваницька П. Латинська мова з основами медичної термінології, посібник 	

- для здобувачів вищої освіти медичних навчальних закладів. Рівне, 2020. 316 с.
4. Кісельова О. Г., Ніколаєнко О. І. Лексичний додаток з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія / Кісельова О. Г., Ніколаєнко О. І. – К. : «Книга плюс», 2015. 112 с.
 5. Коваль Р.С. Латинська мова та основи медичної термінології: [навчальний посібник] / Р.С. Коваль, Л.О. Свищ. – Львів: Компанія «Манускрипт», 2019. 112 с.
 6. Косова І. А. Конструювання та декодування медичних термінів: навч. посібник- практикум / І. А. Косова. – Житомир, 2018. 89 с.
 7. Краковецька Г., Бобирьов В., Беляєва О. Латинська мова. Рецептатура. Клінічна термінологія: підручник. Тернопіль: «Укрмедкнига», 2000. 344 с.
 8. Куліченко А. К. Латинська мова та медична термінологія: Зб. завдань для організації самостійної роботи студентів I курсу мед. ф-тів спец. 222 “Медицина”, 224 “Технології медичної діагностики та лікування”, спец. “Лабораторна діагностика”, 227 “Фізична терапія, Ерготерапія”, 228 “Педіатрія” / А. К. Куліченко, Т. В. Тітієвська. Запоріжжя : [ЗДМУ], 2020. 73 с.
 9. Медична та біологічна латина [Текст] = Lingua Latina ad usum medicinae et biologiae observantium : підручник / О. Г. Михайлова, В. Ф. Чемес ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 367 с.
 10. Неттер Ф. Атлас анатомії людини: 7 видання. Київ: ВСВ «Медицина». 2020. 736 с.
 11. Нетлюх, М. А. Українсько-латинський анатомічний словник: (Анатомічна номенклатура). Львів : Стрім, 2000. 216 с.
 12. Пилипів О. Основи латинської медичної термінології: навчальний посібник / Ольга Пилипів, Леся Мисловська; науковий редактор Леся Пилипів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 252 с.
 13. Marta J. Petryshyn, Halina M. Zahajska, Oxana V. Liubimova, Veronika H. Todoshchuk. Medical use of vegetables in the practice of ancient doctors (based on the treatise of Quintus Gargilius Martial *Medicinae ex oleribus et pomis*). *Wiadomości Lekarskie*. Volume LXXVI, Issue 19 (P. 2), September 2023. P. 2096–2102.
 14. Marta J. Petryshyn, Halina M. Zahajska, Oxana V. Liubimova, Veronika H. Todoshchuk. Medicinal herbs and plants in medieval medical practice (based on the Latin poem “De viribus herbarum” by Macer Floridus). *Wiadomości Lekarskie*. Volume LXXV, Issue 11 (P. 2), November 2022. P. 2872– 2877.
 15. Halina M. Zahajska, Marta J. Petryshyn, Oxana V. Liubimova. Suggestions and prescriptions for maintaining good health in «Regimen Sanitatis Salerni» by Arnold of Villanova. *Wiadomości Lekarskie*. Volume LXXV, Issue 1, January 2022. P. 117–123.

Інформаційні ресурси:

16. <https://anatom.ua/nomina-anatomica/>
17. <http://www.pinax.com.ua/lat-med/>
18. https://www.tabers.com/tabersonline/view/Tabers_Dictionary/738341/all/Latin_and_Greek_Nomenclature
19. <https://online.rice.edu/courses/medical-terminology-online-course>